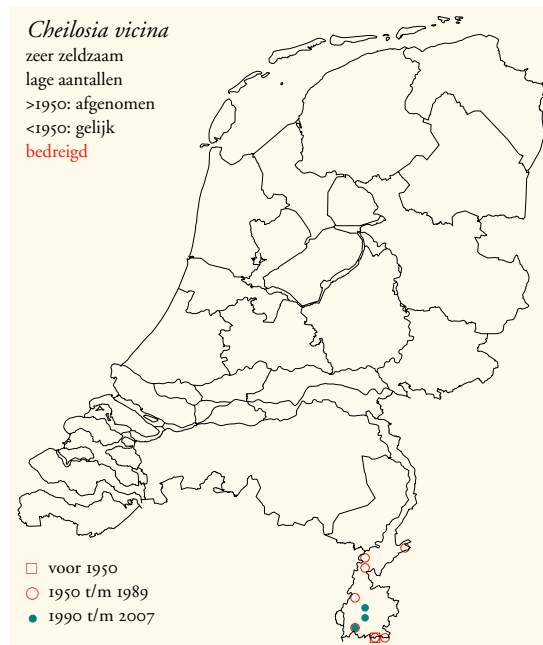

Cheilosia vicina mannetje.
De karakteristiek gevormde middenknobbel op het gezicht is goed te zien.

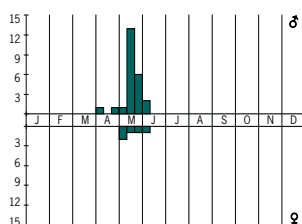
In Nederland zeldzaam in Zuid-Limburg, met enkele waarnemingen uit het aangrenzende binnenland (Echt (LI), Meinweg (LI)). De oudste Nederlandse waarneming stamt uit 1947. De meeste waarnemingen zijn gedaan van 1950-1988, daarna is hij gestaag afgenomen. Een generatie.

Ecologie

Open plekken in uiteenlopende loofbostypen. In Nederland is hij vooral waargenomen op kruidenrijke open plekken langs beken in en aan de rand van eiken-haagbeukenbos. Net als *C. antiqua* en *C. nigripes* vliegt *C. vicina* meestal laag bij de grond. De vliegen bezoeken boterbloemen en zitten op bladeren van struiken. De larve is gevonden in vrouwenmantel maar is nog onbeschreven (STUKE 2000A).

Summary – Very rare. Decreased since 1950. Threatened. Mainly on herbaceous open sites along streams within and along *Quercus-Carpinus* forest.

Cheilosia vicina

Chrysogaster Doflijfjes

MR

Kleine, zwarte zweefvliegen (5-8 mm), vaak met een bronzen, blauw- of groenachtige glans op het borststuk en langs de randen van het achterlijf. Achterlijf dof op het midden, wat ze onderscheidt van *Lejogaster*-soorten. Mannetjes met, vrouwtjes zonder middenknobbel op het gezicht. Van *Melanogaster*-soorten te onderscheiden aan het roodachtige derde antennelid, van *Orthonevra*-soorten aan de s-vormig gebogen randader c.

Taxonomie en determinatie

Vroeger werden ook *Melanogaster*-soorten tot *Chrysogaster* gerekend, maar Maibach et al. (1994a, b) stelden voor om die in een eigen genus te plaatsen.

Door recente ontdekkingen van nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna is niet alle gangbare determinatieliteratuur volledig. Alleen Van Veen (2004) behandelt alle soorten. Men kan ook Verlinden (1991) gebruiken, maar dan is aanvulling nodig met Maibach & Goeldlin de Tiefenau (1995) en Renema & Reemer (2004) voor respectievelijk *C. rondanii* en *C. basalis*.

Verspreiding

Holarctisch en mogelijk afrotropisch genus met een klein aantal soorten. Het is moeilijk om het soortenaantal te schatten, omdat van veel onder *Chrysogaster* beschreven soorten niet duidelijk is onder welk genus zij vallen volgens de huidige inzichten. In Europa komen circa zeven soorten voor en in Nederland vijf.

Ecologie

De volwassen vliegen zijn te vinden in vochtige biotopen. De larven leven in modder langs oevers en in moerassen.

Chrysogaster basalis Blauw doflijfje

MR

Middelgrote *Chrysogaster* met heldere vleugels en gele vleugelwortels. Vrouwtjes met blauwe glans op borststuk. Verschilt van *C. cimiteriorum* onder andere door onbestoven borststukzijplaatjes boven de voorheup en smaller gezicht. Vrouwtjes kunnen, als de vleugelwortel donkerder is dan gebruikelijk, gemakkelijk verward worden met *C. solstitialis*. Lengte 5-7 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa en Noord-Afrika tot in Centraal-Azië. In Europa van Midden-Duitsland tot aan het Middellandse-Zeegebied. Algemeen in Midden- en Zuid-Frankrijk, Spanje en de Balkan. De dichtstbijzijnde vindplaatsen liggen in Noord-Frankrijk (SPEIGHT 2003B). Er is één exemplaar uit Nederland bekend: een vrouwtje, op 24 juli 1999 gevangen op de Kruisberg bij Wahlwiller in Zuid-Limburg (REHEMA & REEMER 2004). Vliegt in het buitenland van juni tot en met augustus (SPEIGHT 2003B).

Ecologie

Het Nederlandse exemplaar is gevangen aan de rand van

Chrysogaster basalis
zeer zeldzaam
zeer lage aantallen
geen trendgegevens

een kalkgrasland met veel bloeiende wilde peen. Ook vlogen hier verschillende exemplaren van *C. cemiteriorum*. In het buitenland wordt *C. basalis* waargenomen in bloemrijke bermen en graslanden, meestal in de buurt van bossen en stromend water.

De vliegen worden vooral gevonden op (schermbloemen en tussen lage vegetatie.

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Very rare, only one record: a female in 1999. Found on calcareous grassland with many flowering *Daucus carota*, together with several *Chrysogaster cemiteriorum*.

Chrysogaster cemiteriorum Geelvleugeldoflijfsje

MR

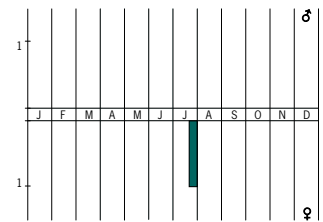
Middelgrote *Chrysogaster* met heldere vleugels en gele vleugelwortels. Kan verward worden met *C. basalis* en *C. solstitialis*, maar is van alle andere soorten in het genus te onderscheiden door de bestoven borststukzijplaatjes boven de voorheup. Lengte 6-8 mm.

Verspreiding en vliegtijd

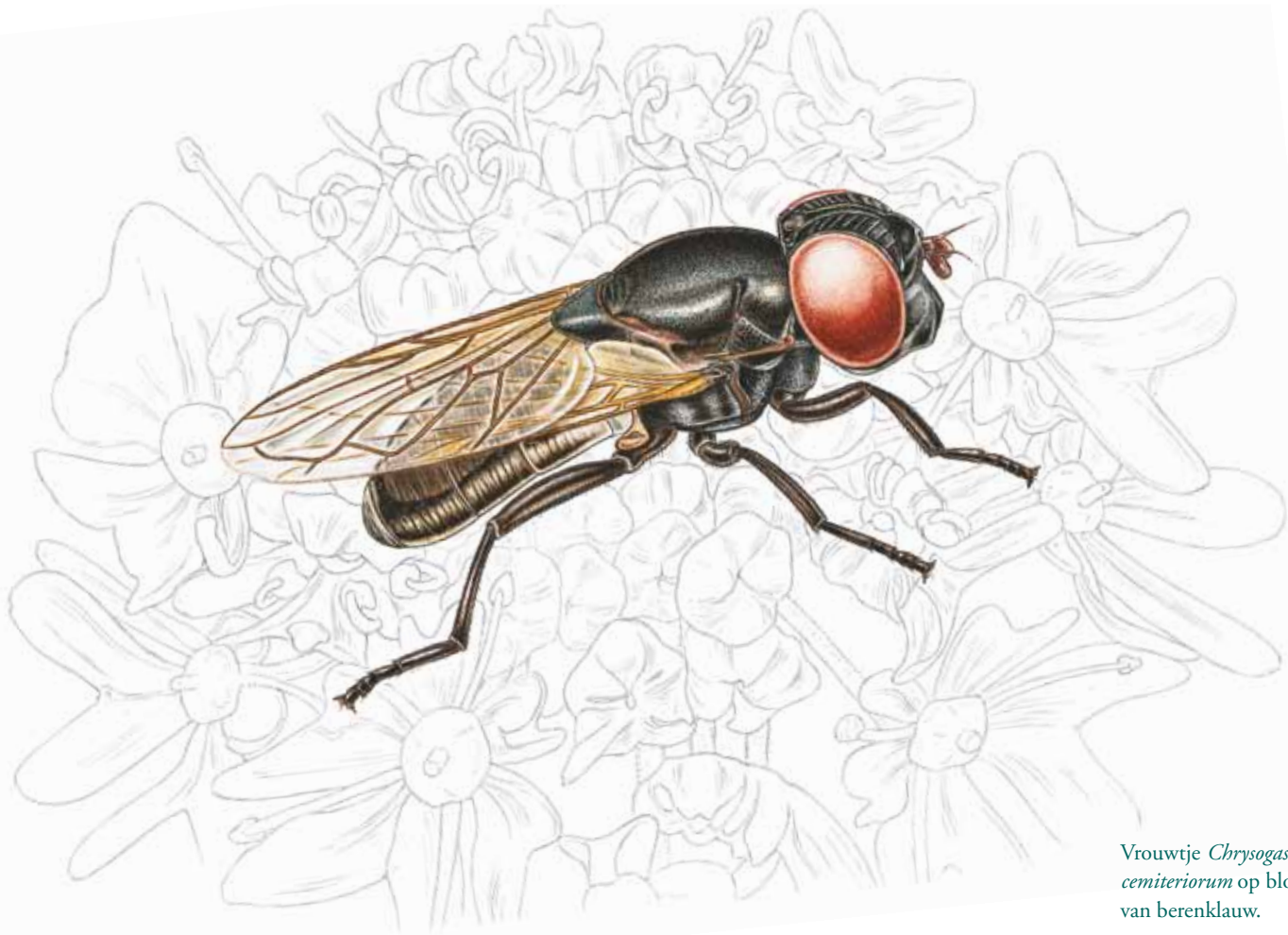
Palearctisch. Van West-Europa en Noord-Afrika tot aan de Stille Oceaan. Heel Europa, behalve in noordelijke delen van Scandinavië.

Op twee oude vondsten in Twente en de Achterhoek na is *C. cemiteriorum* geheel beperkt tot Limburg. In Zuid-Limburg is de soort vrij algemeen, meer naar het noorden wordt hij snel zeldzamer. Sinds 1950 afgenomen.

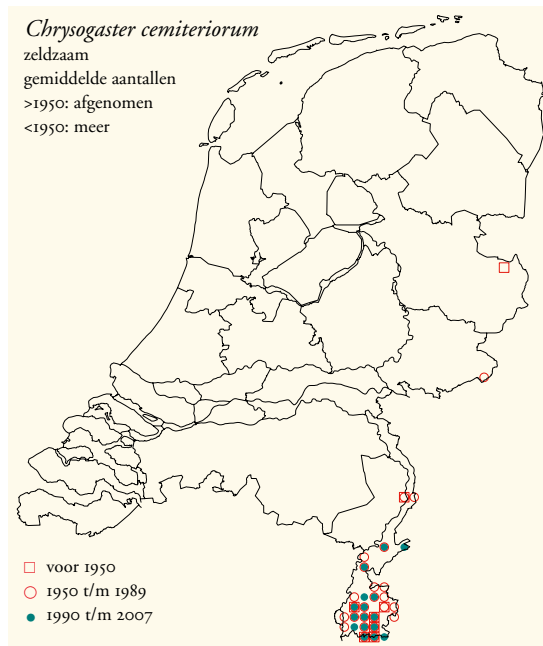
Een generatie, evenals in het buitenland.

Chrysogaster basalis

Vrouwje *Chrysogaster cemiteriorum* op bloemen van berenklauw.

Ecologie

Kruidenrijke graslandjes bij beekjes, bosranden in de buurt van (stromend) water en vochtige bossen. Kan echter ook ver van deze biotopen, die mogelijk vooral voor de larve van belang zijn, worden aangetroffen, zoals op kalkgraslanden ver van water. De vliegen bezoeken schermbloemen en zitten veel op bladeren. In tegenstelling tot de andere algemene *Chrysogaster*-soorten zijn ze vaak in vol zonlicht te vinden.

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Rare. More common before 1950, decreased since. Herbaceous (including calcareous) grasslands and forest edges near streams. Sometimes found far from water on calcareous grasslands.

Vermoedelijk een generatie. In het buitenland vliegt de soort tussen 12 mei en 22 juni (MAIBACH & GOELDLIN DE TIEFENAU 1995).

Ecologie

In Nederland gevangen in voedselrijk loofbos. Uit het buitenland is geen biotoopinformatie bekend.

Bij Breda gevangen op bloeiende lijsterbes (VAN AARTSEN 1997), in Twente op bloeiende gewone vogelkers (pers. obs. T. Zeegers).

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Very rare. Less common before 1950, decreased since. Strongly threatened. Deciduous forest with small streams.

Chrysogaster rondanii Breedkopdoflijfje

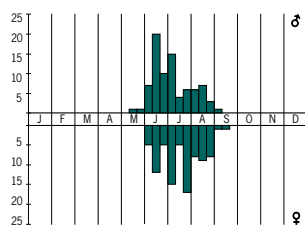
MR

Middelgrote *Chrysogaster* met heldere vleugels zonder gele vleugelwortels. Mannetjes met zwak glimmend, bronskleurig borststuk, bij vrouwtjes glimt het borststuk sterker en is bronsgroen. Gezicht zeer breed, breder dan bij *C. virescens*. Middenknobbel van mannetje onduidelijk, borststukbehaaring lang, afstaand en donker (mannetje) of kort en licht (vrouwtje). Lengte 7-8 mm.

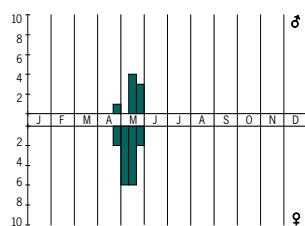
Verspreiding en vliegtijd

Europees. Alleen bekend uit Nederland, Duitsland, Frankrijk en Zwitserland. Komt vermoedelijk in meer Europese landen voor, maar is door verwarring met *C. virescens* nog niet overal opgemerkt.

In Nederland zeer zeldzaam in het binnenland en in Zuid-Limburg. In de omgeving van Breda zijn tussen 1967 en 1988 tientallen exemplaren verzameld (zie MAIBACH & GOELDLIN DE TIEFENAU 1995). Op de overige vindplaatsen gaat het steeds om een of enkele exemplaren. Afgenomen en sterk bedreigd.

Chrysogaster cemiteriorum

Chrysogaster rondanii

Chrysogaster solstitialis Donker doflijfje

MR

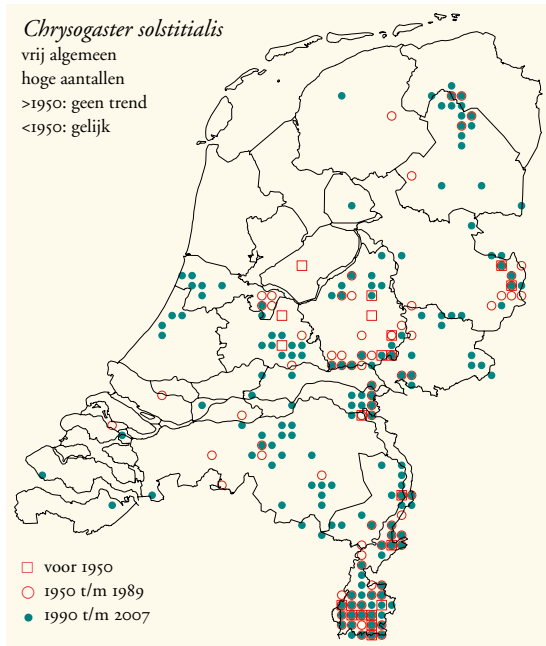
Middelgrote *Chrysogaster* met zwartachtige vleugels zonder gele vleugelwortels en opvallend rode ogen. Borststuk van mannetje dofzwart, van vrouwtje met paarsachtige zwakke glans. Lengte 6-8 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Beperkt tot Europa en Noord-Afrika. Heel Europa, behalve noordelijke delen van Scandinavië.

In Nederland vrij algemeen in Zuid-Limburg en het binnenland, vrij zeldzaam tot plaatselijk vrij algemeen in het kustgebied en de duinen. Heeft zich sinds circa 1990 sterk in noordelijke en westelijke richting uitgebreid; de oorzaak van deze uitbreiding is onbekend. Mogelijk profiteren de larven, die in water met rottend hout leven, van het veranderde bosbeheer en de verbeterde waterkwaliteit in Nederland.

Twee generaties. De pieken van beide generaties liggen vergeleken met andere soorten met twee generaties opmerkelijk dicht bij elkaar.

Ecologie

Bosranden en open plekken in vochtige loofbossen. De vliegen worden vaak in de schaduw gevonden, waar zij schermbloemen en soms andere bloemen bezoeken. De larven zijn gevonden langs oevers van vijvers en stroompjes in bossen, waar ze leven in modder die rijk is aan rotrend hout en ander plantenmateriaal. De winter wordt doorgebracht als volgroeide larve (HARTLEY 1961).

Summary – Fairly common. No apparent trends. Forest edges and clearings in deciduous forests.

Chrysogaster virescens Groen doflifje

MR

Middelgrote *Chrysogaster* met heldere vleugels zonder gele vleugelwortels. Borststuk bij mannetjes zwak bronsgroen glimmend, bij vrouwtjes sterker glimmend en duidelijk groen of soms blauwachtig. Gezicht zeer breed, maar smaller dan van *C. rondanii*. Middenknobbel van mannetje klein maar duidelijk, borststukbehaaring aanliggend en donker (mannetje) of vrijwel afwezig (vrouwtje). Lengte 7-8 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Europees. Van Ierland en Zuid-Zweden tot de Pyreneeën en de Alpen.

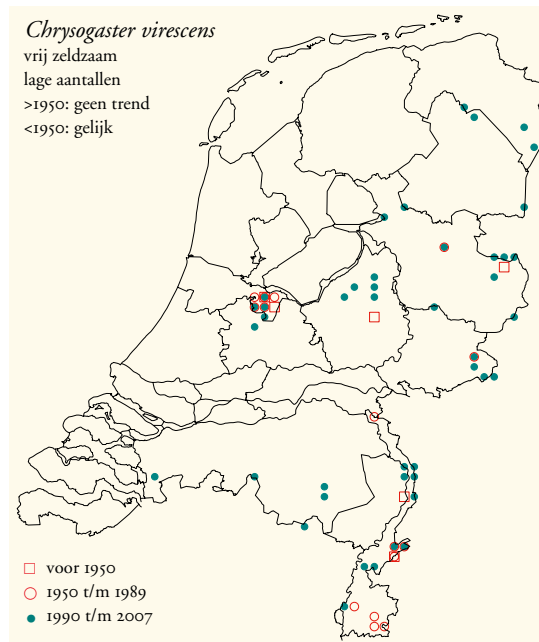
In Nederland vrij zeldzaam in binnenland, Zuid-Limburg en laagveengebieden, maar plaatselijk talrijk.

Het aantal generaties per jaar is onbekend.

Ecologie

Moerassen en oeverzones in laag- en hoogveengebieden en langs beekjes of sloten in bossen.

De vliegen zijn te vinden tussen hoge kruidenvegetatie en op zonbeschenen bladeren van struiken en bomen. Ze bezoeken schermbloemen zoals gewone berenklauw en er is een waarneming van bloembezoek op brem. Meestal vliegen ze nabij water, maar bloembezoek kan op tientallen

Chrysogaster solstitialis vrouwtje, goed te herkennen aan de rode ogen, de paarse glans op het borststuk en de donkere vleugels.

meters hiervandaan plaatsvinden. Een mannetje is rond 02.00 uur 's nachts op een verlicht wit laken gevangen (pers. obs. M. Reemer).

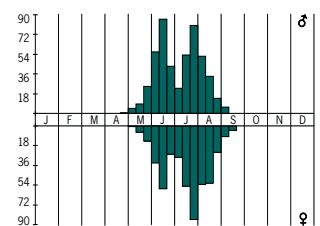
De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Scarce. No apparent trends. Marshes in fen and bog areas, also along streams and ditches in forests.

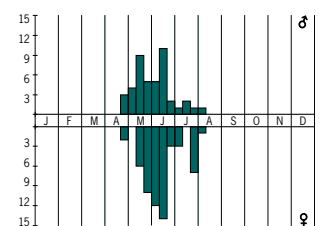
Chrysotoxum Fopwespen

WR

Middelgrote tot grote zweefvliegen (8-17 mm). Lijken op wespen, vooral in vlucht. Ze hebben lange antennen (langer dan de kop) en een geel met zwartgekleurd achterlijf, maar er is veel variatie, zowel tussen als binnen de soorten.

Chrysogaster solstitialis

Chrysogaster virescens